СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LII. Ч. 240 Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 9. грудня 1944. No. 240. New York and Jersey City, Saturday, December 9, 1944 Vol. LII

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

Виявили пімсту закупном военних бондів.

В третю річницю японського нападу на Перл Гарбор заявив адмірал Нимиц, що американці вже затопили всі шість японських літаконосців, що брали участь в нападі на Перл Гарбор, тому три роки. Знов з департаменту скарбу інформують, що публика так масово закуплювала в річницю Перл Гарбор бонди Шестої Военної Позички, що ця позичка вже зістала цілком певно довершена, хоч ще не пороблено обрахунків. Та вона мусить бути перевершена. І тут мають слово дрібні покупці.

ЛЮІ ФІШЕР ПРО СТАЛІНА.

Довголітний беззастережний обожатель Советів, Люі Фішер, пишучи у своїй книжці „Мен енд Палитикс" про концентрацію влади Сталіном та його „східний культ одиниці — непомильної, незаступної, невиминутої, всемогучої, найвищої", ще додає, що він таки не припускає, що система Сталіна „знищить моральні цінности народу, здеморалізує кожного громадянина, здавить його спосібність думання та приготує шлях ладови, що почавши від 1937 року був менше демократичним ніж усе, що ми знали в Росії за часів большевизму і царизму. Продовження влади Сталіна чи його наступників мусить цілковито знищити все, що доброго принесла краєви революція".

ЯК АДРЕСУВАТИ ЛИСТИ НА УКРАЇНУ?

На те советські „експерти" з большевицьких У. Щ. Вістей подають такий „взірець", який передаємо для відома тих, що будуть писати:

Матвій Захарчук, — Mr. M. Zacharczuk,
село Терпелівка, — Terpeliwka,
район Збараж, — rayon Zbaraz,
Тернопільська обл., — obl. Tarnopol,
Радянська Україна, — Soviet Ukraine,
С. Р. С. Р. — U. S. S. R.

Будемо подавати такі ради, як їх тільки вичитаємо в комуністичній пресі, вже навіть тому, бо хтож з нас може, наприклад, знати, як називати тепер українські місцевости, коли пишемо до Советів. Виходилоб, що треба писати многі назви тепер у „польскім бжмєню", як от „Тарнополь", чи інакше, як це є поперекручуване в советських военних комунікатах, чи у советських різних видавництвах. А може треба буде перейти і на російське „произношение". А може переможе таки українська вимова. Побачимо!

$50,000 НА „КАРПАТОРУССКУ" ПРОПАГАНДУ.

„Американский Русский - Карпаторусский Союз", що повстав в жовтні в Філядельфії на конґресі „русских і карпаторусских" орґанізацій, веде тепер кампанію за збіркою суми $50,000, потрібних для ведення політичної акції за „возсоединение" Червоної Руси, зокрема Лемківщини та Карпатської України, з — Росією, чи там з Советами. В заkликах читаємо, що є жура за те, що „нове польське правительство", себто те, що є в Люблині й тішиться довірєм Москви, говорить уже самопевно про „галицьку Лемківщину, Ярославщину та Холмщину" як частини будучої польської держави, так, що чехи говорять про Закарпаття як уже їм призначену частину чехословацької держави. Згаданий Союз хоче теж боротись з тим, щоб не називати Закарпаття краєм „карпато-українців", бо там і тут нарід називає себе „карпаторос-сами".

Ось таке читаємо в філядельфійській „Правді". з 1. грудня 1944.

Як РОЗУМІЮТЬ АТЛЯНТІЙСЬКИЙ ЧАРТЕР?

Польська пропаґанда настоює тепер усією силою на те, щоб Злучені Держави не відступали від того, що є в Атлянтійськім Чартері. Ось таке домагання переслав президентови Рузвелтови разом з ґратуляціями за перемогу в президіяльних виборах адв. Кароль Розмарек, голова Конґресу Американських Поляків, про що пише нюйорський „Нови Сьвят" з 6. грудня 1944. Та це не було би нічим особливим, а навіть було би похвальним, якби не те, що президентови Рузвелтови піддається, щоб він не відступив від американсько-польської приязни, що то триває понад 150 років — ще від часів Косцюшки і Пуляского — та не „позбавляв Польщі половини її стародавних земель". Ось те домагання, що змагає до того, щоб теж західно-українські землі залишились надалі під Польщею, опирається в тому новому польському письмі, як бачимо, на Атлянтійському Чартері, а теж і на християнстві... Чи супроти такого становища може бути дивним, що польські політики готові тепер дополітикуватись до того, що польський нарід готов втратити можність правити навіть і суто польськими землями!

ВИМІНА УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ.

Офіс Военних Інформацій (О. В. І.) звідомляє за московською газетою „Ізвестія", що вже началася взаїмна виміна українського і польського населення між Польщею і Україною, згідно з умовою, заключеною між СССР і Польським Комітетом Національного Визволення, якого осідок є в Люблині. Кажеться в вступній статті згаданої советської ґазети, що на Херсонщину в Україні прибула перша ґрупа українців, що складається з 122 родин, яка вийшла з галицької території, що тепер належить до Польщі на підставі згаданої вище умови. Ось ті прибувші стали, як пише советська ґазета, відразу новими советськими горожанами.

Знов новинка Юнайтед Прес, переслала з Москви, що згадує за те саме, подає, що зі Львова виїхала знов ґрупа поляків на територію Польщі. Як ті виміни закінчаться, звідомляється далі, то „советсько-польські пограничні території будуть уже замешкані тільки чисто національними ґрупами".

З цього останнього виходилоб, що, наприклад, Лемківщина вже цілковито пропалаб для української нації, бо там повинно би бути згідно з тим донесенням, уже тільки виключно польське населення.

ВИЗВОЛЬНИЙ КОМІТЕТ ВЛАСОВА.

О. В. І. звідомляє за шведськими ґазетами, що советський ґенерал Андрей Власов, що попав був у німецький полон і орґанізує від того часу в Німеччині російську „визвольну армію", мав в Празі 14. листопаду б. р. наради свого „Комітету для визволення народів Росії", підчас яких прочитав свій „маніфест", в якому візвав „скинути Сталіна, заключити гоноровий мир з Німеччиною та поставити Росію без большевиків". Таке передала націстична пропаґанда. Іншим разом Офіс Военних Інформацій подав ще, що берлінська російська ґазета „Новоє Слово" уже не виходить. На її місце зачала виходити „Воля Народа", орґан ґен. Власова та його ґрупи. Перше число вийшло 16. листопаду. Редактором є ґен. Жіленков, політичний дорадник Власова. Виходить, що „Новоє Слово" ще було замало про-націстичним, коли його видання припинено.

Американські успіхи на Филипинах.

В часі, коли Японію мав навістити великий землетрус, а американські бомбери B-29 бомбардували японські мілітарні обекти в Манджурії, а все це в саму річницю японського нападу на Перл Гарбор, частини ґен. МекАртура на Филипинах вступили більшою силою на сушу недалеко Ормок, чим розкололи японські сили на Лейте на дві половини. Отсей маневр заскочив японців цілком несподівано, так, що в Ормок Бей американські летуни застали 13 японських кораблів, в тому сім контрторпедовців, і всіх їх затопили.

ГОНЧАРЕНКО ПРО ШЕВЧЕНКА

Від п. З. Бичинського з Ен Арбор, Мішиґен, одержали ми таке:

У 201 числі „Свободи" з дня 14. жовтня б. р. вичитав я про корабель „Агапій Гончаренко", який має бути спущений на воду 11. грудня 1944 р. Отся новинка вельми мене зацікавила і потішила. Причина ось яка: Як я перечитав цю новинку, заглянув я до теки моїх старих паперів і знайшов там чотири числа політичного циркуляра „Свободи", виданого згаданим Агапієм Гончаренком в Сан Франсиско, в роках 1872 і 1873 дуже ціню ті листки. Ось що він пише, між іншим, у 5 листку з дня 1. юнія 1873 р.:

„З Лондонського „Колокола" 15. квітня 1861 года. От Агапія (Андрея) Гончаренко. — І без того тяжко-важко нам блукати на далекій чужині; а все таки була потіха, все таки була надія. Був в нас дома Кобзар; він виспівував діла батьків наших, згадував хто ми і що, чиї діти, — коли самі не хочем знати... А тепер його нема; смерть скосила його. І на души ще тяжче стало. На кого надія? Хто потішить наш люд у неволі? Бо чимало є дітей нерозумних, а ще більше перевертнів і недотяпів".

„Отсі стрічки на память Тараса Шевченка, умершого 26. фивраля 1861 года, були поміщені мною в „Колоколі", хоч годі не замітити, скільки мені прийшлось витерпіти неприємностей в той час ізза тих стрічок — від патріотів польських і московських. Я тепер перепечатую ці стрічки по просьбі одного мого родака; він пише мені: „Задзвонили в Україні у всі здвони, час нам зробити поминки по праведному Тарасу!"

До цього п. Бичинський додав, що переписав це фонетикою з Гончаренкової „Свободи".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Чи памятаєте Перл Гарбор?

Коли перечитаєте цей наголовок, то здивуєтесь, як можна ставити американцям, а тим самим і американським українцям, ось таке питання. Але так є, що в третю річницю японського, підступного нападу на Перл Гарбор, пригадує це нам сам уряд. А зокрема пригадує це секретар скарбу. І то в дуже простий спосіб. Каже, що якщо памятаєте за Перл Гарбор, то чи памятаєте за Шесту Воєнну Позичку?

Очевидно, що секретар скарбу не має найменшого страху за те, щоб розписана державна позичка не увінчалась успіхом. Він певен, що державний скарб дістане більше, як сам того тепер домагається. І так дійсно є. Уже тому кілька днів проголошено, що розпродано бондів цеї позички на суму понад 13 біліонів долярів! Та не добре в цьому те, що в тій сумі поодинокі люди закупили тих бондів тільки на суму $2,642,000,000. Бо це означає, що не всі є причасними в акції закупна бондів Шестої Позички. А нам треба вже для самого нашого морального престижу, щоби ми всі в ній були, бо це був би сильний удар у ворога. Це був би теж вияв того, що ми не забуваємо за Перл Гарбор!

Як треба поступати американським українцям при таких покликах уряду, може бути добрим прикладом наш Український Народний Союз, що закупив в часі акції за Шесту Военну Позичку ось таких военних бондів на суму $500,000.

Та пів міліона долярів, інвестованих У. Н. Союзом в державні воєнні бонди, це ще не все. **У. Н. Союз вложив уже в державні американські та канадійські бонди $3,481,000, себто 44% усього свого майна.**

А коли У. Н. Союз відноситься до нашої держави з таким великим довірям теж і в фінансових справах, то чи так само не малиб поступати і його члени? Чи так само не повинні поступити всі американські українці?

Віримо, що кожний і кожна з нас сповнить теж і в часі Шестої Воєнної Позички свій горожанський обовязок сумлінно і таки купить ще один додатковий воєнний бонд, себто, що зробить ще одну добру фінансову інвестицію. Бож яка інша є нині ліпша?

У справі шкільних підручників.

Свого часу велася у нас довгими роками дискусія на „шкільні теми". Було тоді в „Свободі" багато різних голосів і проєктів щодо „реформи рідної школи в Америці". Були в цій справі доклади на конґресах „Обєднання Українських Орґанізацій в Америці"; були проєкти різних шкільних підручників і т. п. Але як мало з того всього вийшло! Знаємо причини, чому так сталося, але яке буде добро, колиб про це згадали? Важніше тепер те, що головне недомагання далі істнує, та що його треба якнайскорше усунути шляхом спільного порозуміння, ідучи всім нам на зустріч пекучій справі.

З цього боку треба повитати ті голоси, що тепер появились у цій справі (як от в „Америці" та „Шляху"), де ставиться справу так, як і давніше ставлено її, а саме: „В тому ділі як світська інтеліґенція так і священство мусить доложити всіх зусиль, щоб цю прогалину якнайскорше заповнити".

Цілком слушно підносить о. В. Білинський, що маємо вже школи, але нема шкільних підручників для малих дітей. „Нема", пише він, „ні одного підручника української історії, ґеоґрафії в анґлійській мові, так, як то мають підручники жиди для своїх дітей. Бо одно є читати і писати по українськи, а що іншого знати свою історію".

Якийжеж вихід з того?

Для старших маємо вже книжки в анґлійській мові про українську історію і ґеоґрафію чи літературу. А для найменших і малих, пише о. Білинський, „нічого не лишається, тільки треба так зробити, як мають жиди, а саме надрукувати підручники історії, ґеоґрафії в анґлійській мові, а тоді діти зможуть навчитися своєї історії без жадного труду". Бо коли іде про українських дітей і наші школи, то „це ще замало одну-другу пісню заспівати, або знати, що були св. Ольга і св. Володимир; таке знання є плитке і як таке не має жадного впливу на розум і серце дитини".

Можна годитися або не годитися з деякими поглядами чи заключеннями тих, що тепер про ту справу заговорили, але одно певне і правдиве: Ось таких шкільних підручників для наших малих дітей доконче треба, вони є необхідні й повинні появитись в можливо найскоршому часі, якщо хочемо ставитись до нашого шкільництва серіозно, розумно, і з надією на успіхи з тої науки, що її повинні винести з рідної школи наші діти.

ДУХОВЕНСТВО, ПОЛІТИКА, І РОСІЯ.

Нюйорське „Новое Русское Слово" з 29. листопаду б. р. помістило фейлетон прот. І. Чепелева п. н. „Про одну постанову собору єпископів". Іде тут про те, що собор російських православних єпископів повзяв 11. жовтня б. р. таку постанову: „Духовенству та вірним треба бути в ті відповідальні часи особливо осторожними і не вмішуватись в політику як некомпетентним щодо неї".

Прот. Чепелев покликується на фільософа Бердяєва, що заповів, що по революції в Росії наступить „церковне і релігійне відродження", яке спасе Росію. Ось таке, каже Чепелев, вже діється, а „Мати-Церква", себто російська церква, візвала „русский народ" до оборони та допомоги Росії, але в Америці пішло за її кличем тільки нижче духовенство, що „віддалось патріотичній роботі помочі батьківщині — Росії". А як „заговорив єпископат", то не так, щоб ту поміч скріпити, але так, що заявив, духовенству, що воно не є компетентне вести політичні діла. Виходилоб, пише Чепелев, що ні духовенство, ні вірні, не є компетентні, а тільки є компетентними одинокі єпископи. Але, питає він, чи єпископи не належать до духовенства? І ще додає, що як духовенство не приняло цензури, яку єпископат хотів завести, а яка є нарушенням хороненої в Америці свободи слова, то так і не прийме теж єпископського монополю на ведення політики.

Оскільки можна догадуватись, то іде тут боротьба за найвищий авторитет у російській православній церкві в Америці. Виходилоб, що єпископи не так дуже спішаться визнавати політичну і церковну диктатуру теперішньої влади в Москві.

ПОХВАЛИ ГАХУ.

О. В. І. подає, що контрольована націстами чеська преса розписалась широко про те, що „державний президент, д-р Еміль Гаха, жертвував міліо корон на третю громадську допомогову кампанію Богемії й Моравії". Пишуть, що ця „щедра жертва" є „блискучим прикладом", за яким повинні піти всі чехи.

ДЛЯ ПОБІДИ КУПУЙТЕ БОНДИ